

newsחדשות

השופטים נגד נתניהו: "נחצו כל הגבולות, הכנסת אינה להקת מעודדות"

 [שלחו להדפסה](#)

בג"ץ הגז

פסילת מתווה הגז התפרסה על 180 עמודים, והמסר של השופטים לרה"מ היה: חזור לכנסת ועגן את המתווה בחקיקה. הביקורת התמקדה בניסיון לכבול את ידיהן של הממשלות והכנסת: "חרף חסרונותיה, דמוקרטיה עדיפה על החלופות". השופט רובינשטיין הזכיר את האלפים שיצאו לרחובות ואת מתנגדי המתווה שהתפטרו תלם י'הב

 [לחצו כאן להגדיל הטקסט](#)

מכה למתווה הגז שגיבש ראש הממשלה (צילום: רויטרס, מרק ישראל סלם)

החלטתם הדרמטית לבטל את **מתווה הגז** שגיבשה המדינה מול חברות "דלק" ו"נובל אנרג'י", שרטטו אתמול (א') שופטי **בג"ץ** קווים ברורים שתוחמים בעיניהם את גבולות הדמוקרטיה בישראל 2016. "הכנסת אינה להקת המעודדות של הממשלה", פסק ראש ההרכב, סגן הנשיאה אליקים רובינשטיין. ב-180 העמודים, מפנים השופטים אצבע מאשימה כלפי המנגנון שביקש לבלום כל אפשרות דמוקרטית לשינוי המתווה להעברתם של משאבי טבע בשווי מאות מיליארדים לידי חברות הגז למשך עשר שנים. ראש הממשלה **בנימין נתניהו** כשל במשימה שעליה הטיל את מלוא כובד משקלו, ושעליה אמר בשעתו: "אתם מכירים אותי. כשאני רוצה משהו, אני משיג אותו".

אף שהשורה התחתונה היא ביטול מתווה הגז כפי שהיה עד כה, בג"ץ השאיר צוהר לנתניהו ולממשלתו. למדינה ניתן פרק זמן בן שנה שבו באפשרותם לפעול להסדרתה בחקיקה של סוגיית הגז הטבעי. המשמעות המעשית היא קריאה לממשלה: חזרו לכנסת, לבית המחוקקים, ושובו אלינו עם חוק מסודר, שנולד בהליך התקין והמוכר, בשקיפות מלאה ועל פי מנהל דמוקרטי תקין. בתום שנה מהיום. אם לא תושג הסדרה כזו או אחרת, יבוטל מתווה הגז שנקבע.

- [לקריאת החלטה המלאה של שופטי בג"ץ - לחצו כאן](#)
- [לתקציר פסק הדין - לחצו כאן](#)

השופט אליקים רובינשטיין פסק כי "דברי הממשלה אינם בבחינת נעשה ונשמע, אף אם מבחינה מעשית לממשלה רוב בכנסת. מובן שאין הכרח שכך יהא בכל סוגיה וסוגיה, והיו מקרים מעולם. הממשלה אמנם ריבונית ויונקת את כוחה מן הציבור, ואולם, דעת לנבון נקל כי אין בכך לאפשר לה לפעול ככל העולה על רוחה, אך מן הטעם כי היא המושלת. ישנם בלמים ואיזונים, והחלטות הממשלה אינן חוק. העיקרון הבסיסי של איזונים ובלמים, המקובל בשלטון הדמוקרטי, קובע, שעבודת רשות אחת נתונה לרמות שונות של בקרה, המופעלת על ידי הרשויות האחרות".

האמנם עשר שנים של יציבות?

מוקד החלטה של השופטים לבטל את המתווה, בעקבות שלל עתירות שהוגשו נגדו, נעוץ במה שכונה "פסקת היציבות". מדובר בסעיף שקבע שהממשלה מתחייבת לא לשנות את מתווה הגז במשך עשור, וחומר לא פחות: לא לאפשר לכנסת לנסות לשנות אותו. כלומר, הפסקה אמורה הייתה לשמש הגנה מפני

שינויים רגולטוריים בתחום המסים, ההגבלים העסקיים ומכסות הייצוא למשך עשר שנים.

דרמת ביטול מתווה הגז ובג"ץ

השופט אליקים רובינשטיין: "פסקת היציבות שבה מתחייבת הממשלה לעשור שנים נקבעה בחוסר סמכות - ודינה בטלות. היא נקבעה בניגוד לכלל הבסיסי במשפט המנהלי"

השופט סלים ג'ובראן: "הוראות היציבות הרגולטורית נקבעו בחוסר סמכות, מאחר שהממשלה לא הייתה רשאית לכבול את שיקול דעתה שלה ואת שיקול הדעת של הכנסת"

השופט עוזי פוגלמן: "היקפה ומשכה של פסקת היציבות, כמו גם 'תג המחיר' הנלווה להפרתה הצפויה, יוצרים הלכה למעשה כבילה אסורה של שיקול הדעת המנהלי"

השופטת אסתר חיות: "ההתחייבות האקטיבית של הממשלה לסכל כל שינוי בחוק הנוגד את המתווה, חוצה את כל הגבולות המותרים בדמוקרטיה פרלמנטרית"

השופט נועם סולברג: "פסקת היציבות היא חלק מ'עסקת חבילה' כוללת, פרי משא ומתן מקצועי, ארוך ומורכב שניהלה המדינה מול חברות הגז. התחייבות למשך 10 שנים מתקבלת על הדעת"

נדעת
חיעוט

(צילום: אלבטרוס צילומי אוויר)

(צילום: אוהד צויגנברג)

הפסקה הזו הייתה אמורה להתגבר אפילו על בחירות ועל שינויים בהרכב הכנסת. ברוב של ארבעה מול אחד סברו השופטים, והם ביטאו זאת באופן החד ביותר שהצליחו, שפסקת היציבות לא עומדת במבחן הדמוקרטיה. סגן הנשיאה אליקים רובינשטיין והשופטים אסתר חיות, סלים ג'ובראן ועוזי פוגלמן הדגישו שוב ושוב שכבילת הממשלות העתידיות בעשר השנים הקרובות היא מהלך המנוגד למשפט הישראלי.

חריפה מכולם הייתה השופטת אסתר חיות, שכתבה: "ההתחייבות האקטיבית של הממשלה לסכל כל שינוי בחוק הנוגד את המתווה, חוצה את כל הגבולות המותרים בדמוקרטיה פרלמנטרית".

השופטים התייחסו לגל המחאה

אבל עוד לפני, ראש ההרכב רובינשטיין התייחס להיבטים רחבים יותר של סוגיית הפגיעה בדמוקרטיה. הוא סקר את ההתנגדות הציבורית המאסיבית למתווה, את הפקידים שהתפטרו, את השרים שידם רעדה ואת עשרות האלפים שיצאו לרחובות, ורמז שמנסחי ומגבשי המתווה הקפידו להתעלם מכל אלה. הוא ניסה לעדן את הביקורת שלו על ידי אזכור מצחיק-מריר מתחום הסאטירה, אבל המסר בין השורות היה נחרץ ובוטא:

"הקומיקאים ואנשי הסאטירה היידיים דז'גאן ושומאכר מסבירים באחד המערכונים את ההבדל בין דמוקרטיה לדיקטטורה: דיקטטורה היא כשהעם אינו יכול לומר דבר והממשלה עושה כרצונה, ודמוקרטיה היא כשהעם יכול לומר את שירצה, ועדיין הממשלה עושה מה שברצונה. יש לייחס חשיבות למחלוקת שהנושא מעורר בקרב חלקים נרחבים בציבור. אלפים גדשו את הרחובות על מנת להביע את מחאתם נגד ההסדר המתגבש.

מילון הגז

גז טבעי

תוצר גיאולוגי של פירוק מאובנים בעומק האדמה. הגז נוצר בתהליך ממושך של מיליוני שנים וניתן לקדוח אליו ולהפיקו. שריפתו מזהמת פחות משריפת נפט או פחם.

תמר ולויתן

מאגרי הגז הגדולים בישראל. מכילים ביחד, עם מאגר משנה, כ-900 BCM (מיליארד מטר מעוקב) גז. להערכת החברות, מתחת לשכבת הגז ישנה שכבה גדולה של נפט.

כריש ותנין

שני מאגרים בינוניים, שכמויות הגז בהם מגיעות לכ-70 BCM גז טבעי.

תמלוגים

ועדת ששינסקי קבעה מס על רווחי יתר של החברות שיגיע לכ-55%. המדינה מכירה לחברות בהוצאות לצורך הקלות בתשלומים אלה.

נובל אנרג'י חלק

נובל אנרג'י היא חברה אמריקנית שבשותפות עם קבוצת דלק של יצחק תשובה, איתרה את מאגרי הגז המשמעותיים בישראל.

דיוויד גילה

הממונה על ההגבלים העסקיים. החליט שהעובדה שדלק ונובל הן השותפות המרכזיות במאגרים הפכה אותן למונופול, שאותו יש לפרק. לאחר שעמדתו בסוגיה לא התקבלה הוא התפטר.

צוות קנדל

צוות בינמשרדי בשיתוף שורה של פקידי ממשלה בכירים והממונה על ההגבלים העסקיים שקיים את המשא ומתן מול החברות להסדר פשרה.

"שנית, קשה להתעלם מן הנסיבות במערכת הממשל שאפפו את קבלת המתווה. הממונה על הגבלים עסקיים בשעתו, פרופ' דיוויד גילה - התפטר משעמדתו בסוגיות התחרות שעל הפרק לא התקבלה. יושבת ראש רשות החשמל בשעתו, גברת אורית פרקש-הכהן, אשר השמיעה עמדה חולקת כנגד המתווה, סיימה את תפקידה. שר הכלכלה, אשר לא אבה לנצל את הסמכות המוקנית לו מכוח סעיף 52 לחוק, פרש מתפקידו זה. צוות קנדל, שבו התגבש המתווה, פעל ללא כתב מינוי ובשקיפות חלקית בלבד".

הוא סיכם את דעתו במשפט שלא משתמע לשתי פנים: "דמוקרטיה אינה נשלטת על ידי עקרון היעילות בלבד, וחרף חסרונותיה נדמה כי עדיפה היא על פני חלופות אפשריות".

גם חגורה וגם שלייקעס

שלושת השופטים האחרים שציידו בביטול פסקת היציבות ומתווה הגז, היו פחות פיוטיים מרובינשטיין. בזה אחר זה הדגישו כי הצבת הגבלות מראש לממשלות עתידיות - שעשויות לבקש שינויים במתווה - היא פגיעה אנושה בעיקרון הדמוקרטי. או במילותיה של השופטת חיות, "צובעת בצבע בלתי חוקי ברור ומובהק את הוראות הכבילה".

הסערה

נתניהו נגד בג"ץ: "נזק כבד לכלכלת ישראל" / מוך אזולאי, טובה צימוקי ואיתמר אייכנר

ראש הממשלה כינה את ההחלטה על ביטול מתווה הגז "תמוהה" ואמר כי יחפש דרכים אחרות להתגבר על הנזק. באופוזיציה חגגו את הפסילה וטענו שהיא שמה סוף לעיוות

[לכתבה המלאה](#)

המתווה, מסבירה חיות, אמור היה לכבול את ידיה ורגליה של הממשלה - תהיה אשר תהיה - כמי ששולטת למעשה על הליך החקיקה בכנסת ליזום חקיקה: "גובר עוד יותר הפסול שבהוראות הכבילה שלפיהן התחייבה הממשלה לא ליזום שינויים, לרבות יוזמות חקיקה בתחומים שצינו. המשמעות היא שלילת שיקול הדעת של הכנסת לחוקק חוקים הנוגדים את הוראות המתווה".

וחמורה עוד יותר, על פי השופטת חיות, היא הפגיעה האנושה בדמוקרטיה

הפרלמנטרית, על ידי הניסיון לכבול גם את כוחה של הכנסת: "על מנת להסיר כל סיכון שמא 'תסתנן' הצעת חוק פרטית שלא ביוזמת הממשלה, ותצליח בדרך כלשהי לגבור על הרוב הפרלמנטרי של הממשלה ולעבור בכנסת, נוספו בהוראות הכבילה פרט 'לחגורה' גם 'כתפות' (שלייקעס), ונקבע בהן כי 'אם יאושר חוק שתחילתו בהצעת חוק פרטית המהווה שינוי מהותי כאמור, למרות התנגדות הממשלה, אזי הממשלה תקדם, בסמוך לאחר מכן, הצעת חוק ממשלתית לביטול השינוי המהותי'".

איך תגבילו את הכנסת

השופט סלים ג'ובראן התייחס להתחייבות של הממשלה לאי-עשייה, יהיו הנסיבות אשר יהיו. "אין בסמכותה של רשות מנהלית - והממשלה היא בוודאי כזו - להחליט שלא להחליט", כתב. "כאשר מוענקת לרשות מנהלית סמכות, חלה עליה חובה מתמדת ומתמשכת לשקול את הצורך בהפעלתה, והיא אינה יכולה לקבל החלטה מראש לגבי העמדה שתחזיק בה בעתיד ולפטור עצמה מבחינה נוספת של הסוגיה".

השופטים: הגבלת הכנסת - פגיעה בדמוקרטיה (צילום: גיל יוחנן)

כמו עמיתתו חיות, השופט ג'ובראן מדגיש שהדברים חמורים פי כמה כאשר אותה רשות מנהלית מחליטה מראש שלא תאפשר לרשות המחוקקת להחליט, בכך שתגביל את יכולתה לחוקק חוקים: "הרשות המחוקקת אמנם יכולה לכבול את עצמה בכך שתדרוש, למשל, רוב מיוחד על מנת לשנות חוק או אחד מסעיפיו, (אך) לרשות המנהלית עצמה אין סמכות לכבול באופן זה את שיקול דעתה של הרשות המחוקקת".

השופט פוגלמן סיכם: "הממשלה אף הוסיפה והתחייבה כי תימנע מכל יוזמת חקיקה בתחומים אלה, תתנגד לכל הצעת חוק פרטית כאמור, ואם - בתרחיש שאינו מן השכיחים - יצליח רוב בכנסת להביא חקיקה שכזו לכדי גמר, תפעל הממשלה ככל יכולתה להחזיר את המצב לקדמותו על ידי קידומה של הצעת חוק נוגדת. כבריי, גם אני סבור כי לא היה בכוחה של הממשלה ליתן התחייבות מרחיקת לכת שאלה הם אפיוניה; וכי בעשותה כן חרגה מסמכותה".

השופט סולברג בדעת מיעוט: לא כבילה מוחלטת

מול ארבעת השופטים שהחזיקו בדעת הרוב עמד לבדו נועם סולברג כשהוא מחזיק בשתי הנחות שלדעתו עקקעו את הנחרצות של עמיתיו. ראשית, הוא התעקש שפסקת היציבות אינה "כבילה מוחלטת", ובנסיבות

מסוימות בהחלט ניתן יהיה להכניס שינויים במתווה הגז: "נותר לממשלה מרחב מסוים של שיקול דעת במבט צופה פני עתיד, ומכל מקום - פסקת היציבות המעוגנת בהחלטת הממשלה גמישה יותר מאשר בעיגונה בחקיקה".

שנית, הוא נימק, לממשלה נתונה הסמכות ובידיה הכלים המקצועיים להחליט על המתווה המיטבי לניצול משאב הגז: "הנושא על הפרק מצוי בליבת שיקול הדעת של הרשות המנהלית. הממשלה רשאית לפעול בעניינו לקידומה של חקיקה. פסקת היציבות הרגולטורית היא חלק מ'עסקת חבילה' כוללת, פרי משא ומתן מקצועי, ארוך ומורכב שניהלה המדינה מול חברות הגז. בהשקעות מן הסוג הנדון, התחייבות למשך 10 שנים מתקבלת על הדעת, והיא נצרכת על מנת לקבוע מדיניות ולפעול להגשמתה בביצוע פרויקטים חשובים לטווח ארוך.

"מפעם לפעם נשמעת ביקורת ציבורית כלפי הממשלה, כל ממשלה, על כך שהיא מקבלת החלטות שיש להן השפעה מיידית בלבד, מתוך מטרה 'לגזור קופון' פוליטי, וללא חשיבה ופעולה לטווח ארוך, שאז אפשר שראש ממשלה או שר אחר 'יגזור את הסרט'. לפי הטענה הזו, ממשלה נמנעת מקבלת החלטות אשר דורשות השקעת משאבים רבים ותשלום מחירים פוליטיים, אך תוצאתן תורגש רק בעוד שנים רבות, והן עלולות שלא להצמיח רווח פוליטי עכשווי. ואילו כאן, מתוך אחריות וראיה לטווח של עשרות שנים קדימה, נשמעת מדברי חברי דווקא ביקורת הפוכה, כביכול פעולות אלו מגבילות את הממשלות הבאות".

[חדשות ב-SMS](#) - עדכונים מחדר החדשות של ynet ישירות לסלולרי שלכם.

תגיות: בג"ץ | גז | דמוקרטיה | אליקים רובינשטיין
[חזרה](#)